

ВЕЛИКОТЪРНОВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
„СВ.СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЙ“

ST-CYRIL AND ST-METHODIUS
UNIVERSITY OF VELIKO TARNOVO

СТ А Н О В И Щ Е

от професор доктор Велислава Атанасова Чавдарова

ВТУ „Св.св. Кирил и Методий“

върху материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност „професор“

в Тракийски университет – Стара Загора

област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки професионално направление 3.2. „Психология“ (научна специалност „Икономическа психология и психология на труда“, обнародван в ДВ, бр. 17 от 21 февруари 2023 г.)

В конкурса за „професор“ за нуждите на Стопански факултет като кандидат участва доц. д-р Тая Гочева Танева

1. Общо представяне на получените материали

Доцент доктор Танева е приложила авторска научна продукция, която съдържа 5 монографии, 80 статии и глави в монографии и 2 учебни издания. В конкурса за професор кандидатът представя 2 монографии, глава от колективна монография, 36 статии в чуждестранни и български списания и сборници. 1 учебник и глава в учебно пособие, попадащи в проблемното поле на икономическата психология и психологията на предприемачеството; трудовата и организационна психология; социалната, педагогическата и специалната психология.

Констатирам, че са спазени всички критерии и формални изисквания за провеждането на този конкурс, включително е приложена изрядна документация и текстове на научните публикации, надвишаващи наукометричните изисквания за тази длъжност.

С убеденост мога да твърдя, че количеството и качеството на представените за рецензиране пълнотекстови научни трудове несъмнено съответстват на профила

на конкурса. демонстрират високо ниво на експертност и професионална ерудиция и съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „професор“.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Професионалният и творчески път на доц. д-р Таня Танева е белязан с последователност и упоритост. Преподавателската ѝ дейност се отличава с креативност, прецизност, професионализъм и коректност, включително и по отношение на професионалното обезпечаване на провежданите лекциите и семинарните занятия с полезни учебни пособия.

3. Обща характеристика на научните трудове на кандидата

В хабилитационния труд *„Мотивация и структура на дейността“* Таня Танева представя едновременно аналитичен и емпирично верифициран анализ на човешката дейност и мотивацията като ключов аспект в нея, търсейки и намирайки по-универсална и валидна обяснителна концепция, съдържателно интегрираща различните теории за човешката мотивация с концепцията за обобщена структура на дейността, едновременно поставяйки въпроси и давайки аргументирани отговори. Субективният практически опит на автора е обективизиран чрез прецизен, всеобхватен и системен анализ на ключови понятия от психологическата теория. Таня Танева е положила научноизследователските си усилия в широкото дискуссионно поле на съвременната организационна и икономическа психология, фокусирани в конкретиката на едни от най-актуалните теми, свързани с проучване на някои основни индикатори и фактори за мотивацията, в съответствие с предложения авторски Дейност-интегриран подход. Прочитът на монографичния труд дава основание за оценяване на отличната степен на аналитична подготовка на автора. Системността в представянето оставя впечатлението за умения за композиране на знанията и правилното им излагане. Критичният анализ е релевантен на тежестта на хабилитационен труд, едновременно задаващ въпроси, търсец отговори и даващ решения.

Аналитико-интерпретативният изследователски ракурс, предложен от Танева, представя авторски модел, който разглежда влиянието на средата и личността не като основни фактори, които влияят върху мотивацията на различните етапи на дейността, а като два типа среда с голямо общо сечение, в което мотивацията и дейността възникват, реализират се и изобщо са възможни. Предложеният интегриран подход към

мотивацията успява да преодолее фрагментарността в подходите и инструментите за изследването ѝ, в които се проучва мотивацията за дейност на определени нейни етапи, вместо динамиката ѝ през целия цикъл на дейността. Прецизно формулираните цели, задачи и хипотези на емпиричните изследвания, представени в монографията, са взаимнообусловени. Те предполагат системен теоретичен и практико-приложен подход, който е реализиран успешно. Авторката успява да докаже, че изследванията върху ценностно-мотивационните аспекти на отношението към труда, избора на професия в различни сфери на обществената практика, както и качеството на професионалното функциониране и обучение, дават полезна информация за ефективни управленски решения в конкретни организации и професионални групи – здравни и социални работници, икономисти, педагози и др.

Авторката умее да обобщава и интерпретира емпирична фактология. Съумява да отиде отвъд количествените данни и да достигне до дълбочината и същността на изследваните явления. От прецизния текст проличава отличната психологическа грамотност и компетентност на Таня Танева. Използвайки системно-структурен подход, авторката е съумяла в максимална степен да обоснове разработването на авторски дейност-интегриран подход, който позволява операционализацията на описаните специфични индикатори за сила, устойчивост и динамика на мотивацията на всеки етап в дейността. Те са добра база за доразработване на общ и относително универсален методически инструмент, който да обединява силните страни на дейностните и основни мотивационни теории, с възможност за модификации спрямо конкретни групи респонденти.

Монографията върху дисертацията „*Субективни детерминанти на икономическия риск в дейността на аграрни предприемачи*“ е друг труд на доц. д-р Таня Танева, който определям като ценен практико-приложен инструмент, обобщаващ изследванията върху субективните и обективните фактори на предприемаческия риск, включващи както личностния потенциал за осъществяване на рисковата дейност в ситуацията на автономен избор на алтернативи, така и субективните оценки на социалния контекст, в който е осъществен този избор. Логично и критично е проследено и влиянието на демографските характеристики върху решенията и икономическото поведение. Авторката успява да предложи съдържание, притежаващо качествата на полезен инструмент, който същевременно затъква необходимостта от едновременно експертно и достъпно четиво, даващо отговор на въпросите „*Кои личностни*

тенденции детерминират поемането на различен по степен икономически риск?“ и „Как особеностите на личността влияят върху субективните оценки за обективните рискови фактори?“.

Сред най-стойностните елементи в научната работа на доц. д-р Таня Танева, представени в поредицата студии, статии и доклади са нейната склонност и способности за теоретично изследване; анализ и обобщаване на различни идейни направления и методологически подходи в организационната и трудовата психология; съчетаване на емпирични данни и теоретични конструкции в цялостна картина на изследваните процеси, както и интерес към значими актуални проблеми на социалната практика. *Доцент Танева не се страхува да се занимава с големите теми на психологическата наука, давайки своя авторски принос към тяхната концептуализация, нито да полемизира с утвърдени схващания и да проблематизира популярни разбирания. Широката перспектива, рефлексията върху актуалността и преобразуването на съществуващото познание в цялостно разбиране на изучаваните феномени, превръщат трудовете ѝ в оригинално авторско творение.*

Недвусмисленият извод по отношение на научната продукция на Таня Танева е, че тя се отличава със задълбоченост, изследователска прецизност, творчески подход и несъмнена практическа приложимост.

4. Принос (научни, научно-приложни, приложни)

Напълно приемам формулираните приноси, които коментирам по следния начин:

Във връзка с експертния научен анализ на проблеми от областта на трудовата и организационната психология:

- Представено е систематизирано изследване на решенията на съвременната организационна психология относно основните подходи към мотивацията и дейността. Реализираният успешно метаанализ презентира, апробира и верифицира авторски дейност-центриран подход към поведенческата рационалност, аргументирайки нейното значение като придобит личностен ресурс за справяне с обективните изисквания на дейността.
- Направен е впечатляващо детайлизиран синтез на теоретичните подходи към мотивацията и дейността и практиките при изследването им в европейски и световен мащаб.

- Проведени и обобщени са редица изследвания върху ценностно-мотивационните аспекти на отношението към труда, избора на професия в различни сфери на обществената практика, както и качеството на професионалното функциониране и обучение, които дават полезна информация за ефективни управленски решения в конкретни организации и професионални групи – здравни и социални работници, икономисти, педагози и др.
- Разработен е цялостен психодиагностичен инструментариум за изследване на силните страни на дейностните и основни мотивационни тенденции с възможност за модификации спрямо конкретни групи респонденти. Те са добра база за доразработване на универсален методически инструмент, който да обединява изследване на поведенческата рационалност, склонността към риск, надситуативната активност и др.

Във връзка с експертния научен анализ на дискусийни въпроси от областта на икономическата психология:

- В резултат на аналитичен преглед на съществуващите концепции, са формулирани нови дефиниции на понятията „риск“ и „икономически риск“ от гл.т. на икономическата психология. Всеобхватно и убедително са операционализирани и разработени слабо изследвани проблеми в психологическата литература в България, свързани със субективните и обективни характеристики на риска в предприемаческото и други типове икономическо поведение, доскоро изследвани предимно от икономисти.
- Разширена е класификацията на видовете риск и на методите за тяхното изследване, чрез включването на личностни тенденции, които детерминират икономическото поведение като мотивация за постижение, рационалност, обща активност др.
- Творчески е конструиран дизайнът на емпиричните изследвания, с висока степен на приложимост и внедримост, от една страна, и цялостност и задълбоченост от друга.
- С доказани психометричните характеристики са адаптирани за български условия инструменти за измерване и установяване на зависимости между поемането на риск и детерминиращите го личностни променливи – удовлетвореност от дейността, мотивация за дейност, мотивация за постижение, терминални, инструментални ценности и др., като променливи в рисковия профил на предприемачите

- За целите на проучванията са разработени собствени методики за изследване на евристиките и субективните оценки на рисковите икономически фактори, на различни дескриптори на дейността, за изследване на икономическото самосъзнание на административни служители и предприемачи, които са прилагани както в собствени изследвания, така и в докторски и дипломни разработки.

Във връзка с методическите аспекти и постигнатите приложни резултати в научните трудове:

- Точно, коректно, всеобхватно и аналитично са изведени и коментирани основните понятия.
- Убедително е доказано мястото на дейност - интегрирания подход в организационната психологията и приложението му като методологическа основа за бъдещи проучвания.
- Прецизно са подбрани надеждни методики за осъществяване на изследователските процедури и проверка на заложените допускания.
- Впечатляващо е осъществяван количествен и качествен анализ, структуриран съобразно последователността на изследваните величини.
- Ясно са формулирани изводи и обобщения с реалистична и висока практико-приложна стойност.
- Формулираните препоръки успешно верифицират както резултатите от проведените теоретико-приложно изследвания, така и богатия професионален опит на авторката.

Няма как да не изразя становище, че доц. д-р Таня Танева умее успешно да постига изследователските си цели, показва отлично познаване на проблематиката, личностна и професионална ангажираност с нея, както и впечатляващи умения за научно-изследователска работа. Вярвам, че тя ще бъде продължена с реализацията на бъдещите идеи, породили се още в хода на написването на научните ѝ трудове.

Представените научни трудове са оригинални научни разработки. Депозиранията документация, включително и забелязаните цитирания са изрядни и отговаряща на всички критерии по смисъла на процедурата за провеждане на настоящия конкурс. Информацията от автобиографията на Таня Танева свидетелства за един поетапно и достойно вървян път за професионална реализация в областта на психологията.

Констатирам, че цялостната научна продукция, предоставена за рецензиране, представлява адекватна теоретична база на професионалните изяви и практически занимания в досегашната реализация на доц. Таня Танева. Считаю, че в значителна степен тя отговаря на един от най-важните критерии за съвременно качествено преподаване, а именно – постигнато единство между теоретичните конструкции и емпиричните факти. Това постижение определям за съществен **принос** на нейната научно-изследователска и преподавателска реализация към настоящия момент.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от Таня Танева **отговарят на всички изисквания** на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на Тракийски университет – Стара Загора. Кандидатът в конкурса е представил значителен брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при заемане на академичната длъжност „Доцент“. В научните трудове на доцент Таня Танева има оригинални научни и приложни приноси, които са получили международно признание.

Теоретичните ѝ разработки имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. д-р Таня Танева е несъмнена.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове и анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да изразя своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да предложи на ФС на Стопански факултет да избере доц.д-р Таня Танева на академичната длъжност „професор“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни, професионално направление 3.2. Психология (Икономическа психология и психология на труда).

20.06.2023 г.

Рецензент: .....

проф. д-р Велислава Чавдарова